

Upitnik ličnosti ANQ

Aleksandar Momirović
Zavod za javno zdravstvo grada Zagreba

Sažetak

Konstruiran je kratak upitnik ličnosti (40 čestica) s intencijom mjerenja opće patologije, sa dvije subskale: neurotizma i psihotičizma. Određene su osnovne metrijske karakteristike upitnika, na uzorku od 1667 ispitanika, koje su za cijelu skalu veoma dobre: pouzdanost 0,93, prosječna diskriminativnost 0,54, homogenost 0,79. Za subskale su te vrijednosti niže, na granici upotrebljivosti: pouzdanost 0,876 za skalu neurotizma i 0,883 za skalu psihotičizma. Valjanost testa ispitivana je metodom kanoničke diskriminativne analize na uzorku od 200 zdravih ispitanika, 17 neurotika i 21 psihotičnog bolesnika. Nađene su dvije diskriminativne dimenzije: prva, odgovorna za 90% varijance razlika među grupama, veoma dobro razlikuje zdrave ispitanike od psihijatrijskih pacijenata, dok druga, koja je na granici značajnosti, razlikuje neurotike od psihotika. Radi se o veoma dobrom trijažnom upitniku, manje efikasnom u međusobnom razlikovanju neurotičnih i psihotičnih ispitanika.

Ključne riječi: *upitnici ličnosti, multivarijatna analiza, klinička evaluacija.*

Uvod

U situacijama kada je potrebno za kraće vrijeme ustanoviti prisutnost patoloških reakcija na većem broju ispitanika, npr. kod selekcije velikog broja kandidata za neki posao, ili kod ispitivanja kandidata za vozače motornih vozila, ili u vojnoj psihologiji, dobrodošli su kratki i jednostavni upitnici ličnosti, koji bi mogli pouzdano razlikovati ispitanike bez težih patoloških simptoma, od onih koji sigurno manifestiraju značajan broj reakcija specifičnih za poremećaje ličnosti. U takvoj situaciji nije osobito bitna osjetljivost takvog upitnika prema finijim razlikama, što se obično traži od kliničkih instrumenata.

Kao osnova za konstrukciju ANQ upitnika poslužila je serija od 6 skala za mjerenje funkcionalnog nivoa konativnih regulacionih sistema (Prot & Momirović, 1984), koja je relativno dugotrajna u primjeni i zahtjevana kod obrade rezultata, a pokazuje izvanredne rezultate u diskriminaciji raznih grupa psihijatrijskih pacijenata, kako od zdravih ispitanika, tako i između pojedinih skupina pacijenata,

Rezultati taksonomske analize te serije upitnika (Momirović, 1989), ukazali su na način kako bi se iz tih skala, koje se sastoje od već korištenih čestica iz raznih drugih skala, mogle konstruirati i kraće skale koje bi mjerile određen sklop reakcija. Tako je konstruirana jedna skala psihotičizma, a nešto kasnije i skala neurotizma.

Koristeći sve te podatke, konstruirana je kratka skala tzv. generalne patologije, koja se sastoji od 40 čestica, na koje se odgovara na skali Likertovog tipa, Skala se može podijeliti na dvije subskale, od po 20 čestica, gdje prva polovica skale ima intenciju mjerenja dimenzije neurotizma, dok je druga polovica skale odgovorna za dimenziju psihoticizma.

Cilj rada

Glavni cilj rada je odrediti osnovne metrijske karakteristike upitnika ANQ, u cjelini i po subskalama, te odrediti diskriminativnu valjanost upitnika na kriterijskim grupama.

Uzorci ispitanika

Osnovne metrijske karakteristike izračunate su na uzorku od 1667 ispitanika, starosti od 14 do 85 godina, oba spola, sa završena najmanje 4 razreda osnovne škole, kod kojih nije dijagnosticiran nijedan izrazit poremećaj ličnosti ili teža somatska bolest.

Diskriminativna valjanost izračunata je na uzorku od 200 zdravih ispitanika, 17 pacijenata s dijagnozom neuroze i 21 s dijagnozom psihoze. Poremećaje su dijagnosticirali psihijatri.

Metode obrade

Za određivanje osnovnih metrijskih karakteristika skale primijenjen je program *Metrik* (Momirović, 1994), koji je u novija verzija jednog starog programa napisanog u istu svrhu (Momirović, 1983), prilagođen za rad na osobnom računalu.

Za provjeru diskriminativne valjanosti skale primijenjen je program *Diskra*, koji obavlja standardnu kanoničku diskriminativnu analizu (Klecka, 1980).

Rezultati i rasprava

Osnovni parametri skale

Cjelokupna skala

μ	76,238	σ	24,412
median	72,000	mod	40,000

Distribucija brutto rezultata:

	razred	n
1	(40 - 55)	357
2	(56 - 70)	433
3	(71 - 85)	358
4	(86 - 100)	244
5	(101 - 115)	139
6	(116 - 130)	94
7	(131 - 145)	30
8	(146 - 160)	9
9	(161 - 176)	3

Osnovne metrijske karakteristike

	ANQ (ukupno)	ANQ-N	ANQ-P	
R_{tt}	0,930	0,876	0,883	(Kuder & Richardson, 1937)
α	0,939	0,884	0,901	(Cronbach et al., 1972.)
λ_6	0,946	0,888	0,904	(Niewander & Price, 1983)
ρ	0,674	0,488	0,544	(reprezentativnost skale)
h_i	0,795	0,865	0,897	(homogenost skale)

Distribucija rezultata kako na cjelokupnoj skali, tako i na subskalama, po obliku odgovara distribuciji rijetkih događaja, naročito na subskali psihotizma, što je i bilo očekivano. Raspon rezultata je relativno širok, odnosno ovim skalama je moguće mjeriti velike interindividualne razlike. Pouzdanost cjelokupne skale (Cronbach, Gleser, Nanda, & Rajaratnam, 1972) je relativno visoka, kao i reprezentativnost i homogenost. Pojedine subskele su nešto manje pouzdane, ali još uvijek na nivou standardne pogreške mjerenja manje od 1/3 standardne devijacije rezultata.

Kanonička diskriminativna naliza

Varijable:	Grupe:
Anq-G (ukupan rezultat)	Bez dijagnoze
Anq-N (subskala neurotizma)	Neuroza
Anq-P (subskala psihoticizma)	Psihoza

Osnovni parametri varijabli (prije raspodjele na grupe)

	μ	σ
Anq-G	84,660	34,099
Anq-N	45,702	17,884
Anq-P	38,958	17,716

Raspodjela ispitanika po grupama

Bez dijag.	200
Neuroza	17
Psihoza	21
Ukupno	238

Parametri varijabli po ispitivanim grupama

Anq-G		
	μ	σ
Bez d.	75,290	24,257
Neuroza	135,059	28,743
Psihoza	133,095	40,825

Anq-N		
Bez d.	40,920	13,301
Neuroza	74,412	13,543
Psihoza	68,000	20,230

Anq-P		
Bez d.	34,370	12,439
Neuroza	60,647	20,648
Psihoza	65,095	21,767

Diskriminativne dimenzije

	D_1	D_2
koeficijent kanoničke diskriminacije	0,632	0,210
proporcija varijance razlika	0,901	0,099
χ^2	130,229	10,574
stupnjeva slobode	6	4
p	0,0000	0,0254

Centroidi grupa u diskriminativnom prostoru

	D_1	D_2
zdravi	-0,275	-0,004
neurotici	1,518	-0,564
psihotici	1,392	0,491

Struktura diskriminativnih dimenzija

	D_1	D_2
Anq-G	0,998	0,065
Anq-N	0,975	-0,223
Anq-P	0,937	0,350

Određene su dvije diskriminativne dimenzije, od kojih prva veoma dobro diskriminira ispitanike bez psihijatrijske dijagnoze od neurotičnih i psihotičnih pacijenata. Prva diskriminativna dimenzija identificirana je kao faktor generalne patologije. Druga diskriminativna dimenzija, koja je na granici značajnosti, diskriminira dvije ispitivane grupe pacijenata, a identificirana je kao bipolarni faktor prirode poremećaja: neurotski tip reagiranja nasuprot psihotičkom tipu reagiranja.

Zaključak

Određene su osnovne metrijske karakteristike skale ANQ, koje su zadovoljavajuće, kako za cjelokupnu skalu, tako i za dvije subskele: skalu neurotizma i skalu psihoticizma. Dokazana je diskriminativna valjanost skale u razlikovanju zdravih ispitanika od onih sa dijagnozama neuroze, odnosno psihoze. Međusobna diskriminacija neurotičnih i psihotičnih ispitanika je na granici značajnosti.

Literatura

- Cronbach, L. J., Gleser, G. C., Nanda, H., & Rajaratnam, N. (1972). *The Dependability of Behavioral Measurements: Theory of Generalizability for Scores and Profiles*. New York: Wiley.
- Klecka, W. R. (1980). *Discriminant analysis* (No. 19). Sage.
- Kuder, G., & Richardson, M. (1937). The theory of the estimation of test reliability. *Psychometrika*.
- Momirović, A. (1983). Algorithm and Program for the Determination of some Metric Characteristics of Cognitive Psychological Tests. In *Proceedings of 5th international symposium 'Computer at the University'* (pp. 785–789). Cavtat.
- Momirović, A. (1989). Taksonomska analiza upitnika ličnosti konstruiranih pomoću računala u uzorku kandidata za vozače motornih vozila. *Primijenjena psihologija*.
- Momirović, A. (1994). Program for determination of metric characteristics of psychological tests. In *Elektronska računala i psihologija*.
- Nicewander, W., & Price, J. (1983). *Reliability of measurement and the power of statistical tests: Some new results*. doi.apa.org.
- Prot, F., & Momirović, K. (1984). Karakteristike jedne baterije mjernih instrumenata za procjenu konativnih faktora konstruiranih s pomoću računala. *Čovek i zanimanje*, 4(28), 10–14.